

vexiologie

Zpravodaj Vexilologického klubu při OKD Praha 3,
obsahující odborná pojednání a informace o vlajkách

Oleg Ivanovič Tarnovskij, Sofie

VLAJKA BULHARSKÉ LIDOVÉ REPUBLIKY A ZPŮSOB JEJÍHO POUŽÍVÁNÍ

26

Podle Zákona o státní vlajce Bulharské lidové republiky, který byl přijat 12.7.1967 Pátým lidovým shromážděním BLR, skládá se bulharská vlajka ze tří vodorovných pruhů - horního bílého, středního zeleného a dolního rudého, a v levém horním rohu je v bílém pruhu zobrazen státní znak.

Vlajka má obdélníkový tvar, její tři pruhy jsou stejných rozměrů. Žerď vlajky svírá a vodorovními pruhy pravý úhel a je zakončena polokoulí, na které se upevnuje pěticípá hvězda. Podle 139. odstavce Ústavy BLR je státní znak oválný, uprostřed v modrému poli je zobrazen lev stojící na zadních tlapách, pod ním je ozubené kolo. Zprava a zleva jsou pšeničné klasy, ovinuté uprostřed stužkami v národních barvách; nad levem je rudá pěticípá hvězda a dole, kde se proplétají klasy, jsou na červené stuze umístěny zlaté leto-počty "681" a "1944". Výška státního znaku, který je orientován hvězdou k hornímu okraji, zabírá 1/4 šířky vlajky. Znak se poněkud vkládá do čtverce, jehož strana je rovna 1/3 šířky vlajky, přičemž vzdálenost tohoto čtverce od žerdi je rovna výšce znaku (obr. 1). /

Současná verze státního znaku BLR byla přijata r. 1971 (informace o tom byla uveřejněna ve Vexilogii č.1-3, str. 88), ale na vlajce BLR se začala oficiálně zobrazovat teprve od 12.12.1975, kdy byla odpovídající změna začleněna do Zákona o státní vlajce na základě příkazu předsednictva prezidia Lidového shromáždění.

* /V bulharské Sbírce zákonů a nařízení z 1.1.1969 byla povolená určitá odchylka od přesné formulace Zákona o státní vlajce BLR. Praví se zde, že "znak se tiskne, kreslí nebo vysívá ve vzdálenosti rovné výšce znaku od žerdi nebo příčného ráhna" (bod 2.I.2).

Bílý pruh vlajky symbolizuje mírumilovnost, lásku k práci a jiné dobré vlastnosti bulharského lidu, zelený spojitost státní vlajky s historickými prapory bojovníků za národní osvobození, úrodnost bulharské země a lásku lidu k vlasti, rudý vítěznou socialistickou revoluci v Bulharsku a připravenost lidu bránit její vymezenosti.

Na státním znaku představuje zlaté ozubené kolo a zlatobílé pěšinčné klasy, ovinuté národními trikolorami, socialistický charakter Bulharska, svazek dělníků a rolníků, jejich jednotu, která vznikla a upěvnila se v boji za osvobození od monarchařismu a kapitalismu a v budování socialismu. Čísla připomínají roky založení bulharského státu a vítězství socialistické revoluce v Bulharsku. Lev je dávným symbolem a emblémem bulharského lidu, představujícím sílu, chrabrost, neohroženost a hrdinství. Modrá barva znakového pole podtrhuje účast bulharského lidu v boji za mír na celém světě a rudá pěticípá hvězda symbolizuje jednotu a solidaritu bulharského lidu s pracujícími celého světa.

Visí-li vlajka na budovách, následují její barevné pruhy v pořadí (zleva naprave) bílá, zelená, červená. Znak je umístěn v bílém pruhu obrácen hvězdou k příčnému ráhnu ve vzdálenosti rovné výšce znaku (obr. 2).

Způsoby zhodovení státní vlajky HLR jsou upraveny přesnými pravidly, nařízenými prezidiem Lidového shromáždění 14.12.1967. Vlajky mohou být tištěny na papíře nebo na látce, ale mohou být i sešity z jednotlivých barevných látkových pruhů. Poměr šířky a délky vlajek tištěných na papíře musí být 18 cm x 30 cm (3:5) a znak se umisťuje na obou stranách. Vlajky tištěné na látce mohou mít poměr šířky a délky 18 cm x 30 cm, 70 cm x 120 cm, 90 cm x 170 cm (témař 1:2); znak se pak tiskne pouze na licové straně. Vlajky mohou být tištěny na hedvábných, bavlněných, syntetických nebo umělých látkách. Šité vlajky se zhodovují z těchž, ale i z vlněných látek, a musí mít poměr šířky k délce 18 cm x 30 cm, 70 cm x 120 cm, 90 cm x 170 cm, 129 cm x 260 cm, 177 cm x 450 cm, 264 cm x 600 cm, 264 cm x 700 cm a 264 cm x 800 cm nebo šířku 264 cm při libovolné délce, ale ne menší než 800 cm. Většina uvedených rozměrů je určena vlajkám pro výzdobu vnějších stěn ve sváteční dny nebo při jiných významných událostech. Bere se zřetel na rozměry, výšku i vzhled jednotlivých budov.

Dne 25.12.1969 přijalo prezidium Lidového shromáždění HLR nařízení, které povoluje ještě rozměr 90 cm x 264 cm,

a to speciálně pro ty státní vlajky, které nesou manifestující v čele průvodu. Pro všechny šité vlajky se znak tiskne odděleně na kousku látky, který se přišívá na licové straně.

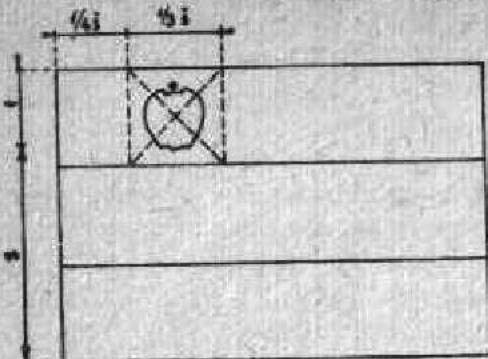
V soulaze s bulharskou Sbírkou zákonů a nařízení z 1.1.1969 musí mít vlajky na bulharských námořních i říčních lodích následující poměr šířky a délky: na lodích s výtlaku nad 5 000 tun - 90 cm x 140 cm (asi 2:3), do 1 000 tun - 60 cm x 90 cm (2:3)⁺, na záchranných člunech - 40 cm x 60 cm (2:3). Látka a papír, ze kterých se zhotovaly vlajky a znaky, musí odpovídat požadavkům bulharské státní normy. Našívaný znak musí být vytištěn na téže látce, z níž je šitá vlajka. Z levé strany se po celé šířce látky šije rukáv tak široký, aby jím prošla žerdě nebo ráhno. Vlajka se přibíjí malými kulatými hřebíčky.

Vlajky o poměru šířky k délce 18 cm x 30 cm se přibíjejí k žerdím, které nemusí být kratší než 40 cm. Žerdě jsou dřevěné, kovové nebo z umělých materiálů se čtvercovým nebo kruhovým profilem. Vlajky o rozměrech 70 cm x 120 cm a 90 cm krát 170 cm se připevní k žerdím o délce ne menší než 150 cm a 180 cm s kruhovým průřezem o průměru 3,5 cm. Podle druhu zakončení žerdi mají polokouli s pěticípou hvězdou. Takové vlajky jsou určeny k výzdobě státních, družstevních a obecních budov, domů aj. Vlajky o rozměrech 129 cm x 260 cm a 90 cm x 264 cm se připevní k žerdím o délce 260 cm a průměru 4 cm kruhového průřezu a jsou určeny k nošení na oslavách a manifestacích. Vrchol žerdi je zdoben polokoulí s pěticípou hvězdou. Vlajky o rozměrech 177 cm x 450 cm a 264 cm x 600,700,800 cm a delší se připevní na příčné ráhno o průměru 4 cm, kruhového průřezu, příjemně ráhno musí být o 10 cm delší než je šířka vlajky. Dřevno musí být na obou koncích zakončeno dřevěnou polokoulí. Tyto vlajky jsou určeny k výzdobě vysokých státních, družstevních, obecních a obytných budov.

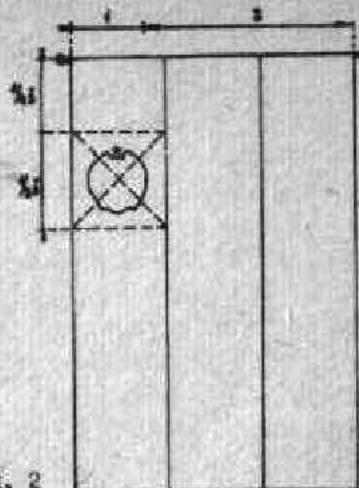
Průměr polokoulí, připevnovaných na vrchol žerdi, se rovná 1,5 průměru žerdi. Kovovou pěticípou hvězdu si představujeme vepsanou do kružnice o průměru dvakrát větším než je průměr žerdi. Hvězda se opatruje kovovým zařízením pro trvalé upevnění na polokouli. Šířka obruby hvězdy je 8 mm, tloušťka 3 mm.

⁺/ Informace západních vexilogů o tom, že státní vlajka HLR má poměr stran 2:3, se opírá o vizuální seznámení s vlajkami, vyvěšovanými na bulharských lodích. Ve skutečnosti podle zákonného ustanovení poměr šířky k délce kolisá mezi poměrem od 3:5 do 1:3 i více. Nejpoužívaněj-

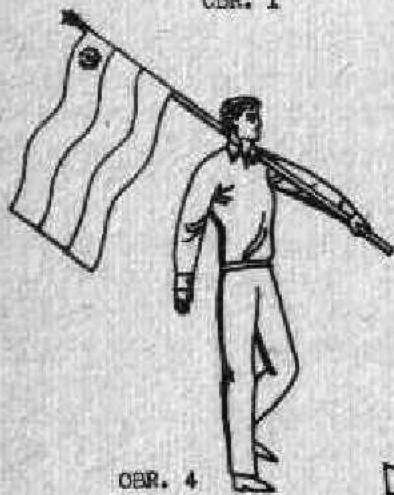
VLAJKA BULHARSKÉ ĽUDOVÉ REPUBLIKY

OBR. 1

OBR. 2

OBR. 4

OBR. 3

OBR. 5

Státní vlajky se vyyvěšují stále na budovách Lidového shromáždění, prezidia Lidového shromáždění a rady ministrů. Koná-li se zasedání Lidového shromáždění v jiné budově, vyzdobí se tato budova státními vlajkami po dobu celého zasedání. Při jednání lidové rady se vyyvěšuje státní vlajka na té budově, kde se zasedání koná. Vlajka se vyyvěšuje ve dny národních svátků a při jiných svátečních přiležitostech, určených radou ministrů, na budovách ministerstev a na ostatních budovách ústřední správy, výkonných výborů lidových rad, od zahájení do ukončení mezinárodních konferencí a pořad, celonárodních a mezinárodních sportovních nebo jiných soutěžích na budovách, kde se konají, a v souhlase s mezinárodními úmluvami a zvyklostmi také na budovách bulharských diplomatických, konzulárních a celních zastupitelstev a dopravních prostředcích těchto zastupitelstev. Vlajka se vyyvěšuje na zádi lodi nebo na stožáru námořních a říčních lodí či jiných plavebních prostředků, zaregistrovaných v lodních rejstřících bulharských přístavů a s povolením bulharských diplomatických nebo konzulárních představitelů i na lodích zakoupených Bulharskem za hranicemi ještě před jejich zapsáním do lodních rejstříků. Státní vlajka musí vlát na předním hlavním stěžni námořních i říčních lodí a ostatních plavebních prostředcích, na kterých je při plnění oficiálních povinností přítomen předseda prezidia Lidového shromáždění a předseda rady ministrů BLR. Jednotky Bulharské lidové armády a lodi vojenského námořnictva užívají vlajku s vojenskými rády. Trvale je vyyvěšena na výjezdních i vjezdích kontrolních a celních bodech, v přístavech a na letištích.

Státní vlajka se vyyvěšuje na budovách úřadů, závodů a společenských organizací a na obytných domech ve dny národních svátků a jiných slavnostních událostech, určených radou ministrů BLR. Může se používat i při ceremoniálech a svátcích organizovaných státními nebo společenskými organizacemi a čáradly.

Vyyvěšuje-li se státní vlajka BLR spolu s vlajkou jiného státu, je čestné místo (z levé strany budovy, hledíme-li na ni) vyhrazeno bulharské vlajce. Vyyvěšuje-li se vlajky několika států, umístí se bulharská státní vlajka doprostřed, není-li jejich množství veliké. Je-li jejich počet větší, umisťuje se bulharská vlajka na začátku i na konci řady. Vlajky cizích států se umisťují ve stejně výši v abecedním pořádku podle

pokr. ze str. 397:

Sím poměrem vásak je 70 cm x 120 cm (7:12).

názvů zemí v bulharském abecedě. Při oficiálních návštěvách cizích státních představitelů, předsedů vlád, stranických, vládních a parlamentních delegací v Bulharské lidové republice náleží čestné místo vlajce hostů.

Vyhlaší-li rada ministrů státní smutek, vyvěšuje se státní vlajka na půl žerdi spolu se smutečními stuhami, připevněnými k hornímu rohu u znaku. Je-li vlajka nesena, musí být svinuta a celá ovinuta flórem. Při projevování úcty zemřelému se vlajka sklání dopředu.

Státní vlajku je možno nést rozvinutou i svinutou. Při poloze "pozor" nebo "pohov" na místě se má při rozvinuté vlajce držet žerdi vzhůru, dolní konec žerdi má být uprostřed pravé nohy a pravá ruka má držet vlajku uprostřed žerdi (obr. 3). Při pochodu se nese rozvinutá vlajka na levém rameni a drží se levou rukou za spodní konec žerdi (obr. 4). Při slavnostním pochodu je třeba nést vlajku před sebou ve svislé poloze, přičemž se žerď drží levou rukou za spodní konec pod pasem a uprostřed žerdi pravou rukou ve výši ramen (obr. 5).

Používat státní vlajku BLR na známkách, pamětních medailích aj. se smí jenom s povolením prezidia Lidového shromáždění.

Přeložila M. Muchová

Pozn.: Socialistická ústava Bulharské lidové republiky nahradila ve funkci kolektivní hlavy státu v článku uváděné prezidium Lidového shromáždění Státní radeu BLR.

Jurij Michajlovič Kurasov, Volgograd

VLAJKY FRANCOUZSKÉ POLYNÉSIE

Jedním z hlavních objektů francouzské koloniální expanze v Tichém oceánu byly ostrovy ležící ve východní části Polynésie: Společenské, Markézy, Tuamotu, Australské (označované též jako Jižní nebo Tubuai) a Gambierovy (Mangareva). Začátkem 19. stol. prožívaly tyto ostrovy různá stadia procesu rozkladu rodového zřízení a formovaly se "raně feudální společnosti". Nejdále došel tento proces na Tahiti, kde od poloviny 18. stol. v občanských válkách mezi náčelníky došlo ke sjednocení ostrovů a začaly vznikat zárodky státnosti. Ostatní výše uvedené ostrovy ve svém vývoji za Tahiti značně zaostávaly. Od sedmdesátých let 18. století vynikal

mezi tahitskými náčelníky Tu, vůdce okresu Pare, ležícího na severovýchodě ostrova v oblasti Purikouu. Prohlásil se nejvyšším náčelníkem, r. 1788 přijal jméno Pomare I. a v nepřetržitých válkách s ostatními náčelníky si v r. 1797 podmanil celý ostrov a také sousední ze Společenských ostrovů - Eimeo (Moorea), Motea, Tetuaroa (Tetiaroa), Huahine, Tubumanu (Tubuai Manu, Maiao), Raiatea a Tahaa. Za vlády Pomare II. (1803-1821) se pod tahitskou nadvládu dostal ostrov Murea, řada dalších ostrovů tohoto souostrovi a část ostrovů Tuamotu a Australských ostrovů (Tubuai). V letech 1817-1819 vládu dynastie Pomare přijali náčelníci nejsevernějších ze Společenských ostrovů - Borabora (Bora Bora, Porapora), Tupai, Maupiti a Mopelia, které se však v pozdější době zpod kontroly tahitských králů vymkly, osamostatnily se a vytvořily nezávislou federaci Podvětrné ostrovy, existující do r. 1845.

Za vlády Pomare II. a také za Pomare III. (1821-1827) získali veliký vliv v Tahitském království angličtí protestanti misionáři. Pod jejich vlivem byli r. 1815 hromadně pokřtěni obyvatelé Tahiti a křesťanství se stalo státním náboženstvím. Ve dvacátých letech přijali misionáři aktivní účast na administrativně právní úpravě tahitského státu, zejména v zákonodárném shromáždění a při vydávání zákonů. V té době, r. 1822, byla potvrzena první tahitská vlajka - červená s bílou pěticípou hvězdou v horním rohu (obr. 1). / Patrně pod vlivem této vlajky vznikla v té době i vlajka federace Podvětrných ostrovů, která měla červený list s řadou pěti bílých pěticípých hvězd ve střední části - symboly pěti ostrovů, členů federace (obr. 2). V r. 1892 byla vlajka Tahitského království změněna královnou Pomare IV. (1827-1877) tak, že byla tvořena třemi pruhů, červeným, bílým a červeným (obr. 3), a ta je považována od té doby za národní tahitskou vlajku. Existovaly různé varianty této vlajky - s bílou pěticípou hvězdou v žerdové části horního červeného pruhu (obr. 4), což připomínalo souvislost s první tahitskou vlajkou; se širokým bílým pruhem (obr. 5) nebo se jménem dynastie v bílém pruhu (obr. 6).

V té době se západoevropské a severoamerické pronikání do Oceánie rozšiřovalo, přičemž silnější kapitalistické státy přistoupily i k záboru jednotlivých ostrovů. Deklarativní prohlášení kapitánů korábů o ustavení suverenity jejich zemí byla dělána i dříve, ale s odjezdem lodi končila i reálná

* / Bílá hvězda byla někdy i sedmi- nebo devíticípá (abz.).

existence takových prohlášení. Např. v roce 1767 Angličan S. Wallis prohlásil Tahiti anglickým panstvím, následující rok Francouz L.-A. Bougainville panstvím francouzským. V roce 1769 J. Cook vyhlásil opět anglickou nadvládu, počátkem sedmdesátých let P. Gonzales prohlásil ostrov državou španělskou. Španěl A. Mendaña již r. 1595 prohlásil Markézy panstvím Španělska, v r. 1791 Francouz Marchand zde vyhlásil zábor francouzský a 19.11.1813 Američan Porter vztyčil na jednom z markézkých ostrovů - Nukahivě - americkou vlajku na znamení obsazení USA.

Avšak tato prohlášení a nároky neměly žádné reálné následky, protože nebyly provázeny vojenskou okupací. Výsledek neměl ani příchod francouzského dobrodruha Charlesa barona de Thierryho na ostrov Nukahiva v r. 1835, který podplatil několik náčelníků, prohlásil se králem ostrova a dokonce i vytvořil vlajku "Království Nukahiva" - čtvrcený list s 1. a 4. polem modrým, 2. a 3. červeným (obr. 7). Za několik měsíců ale de Thierry své království opustil a to se okamžitě rozpadlo.

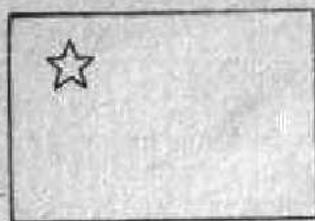
Začátkem čtyřicátých let 19. století se průběh událostí změnil, začalo koloniální dělení Oceánie. První sled kolonizátorů - misionáři - se na ostrovech objevil již dříve. Fyní byl podpořen vojáky a lodními děly. Francie orientovala své vážné zájmy na východopolynéské ostrovy až poté, co se prozradila její snaha proniknout na Havaj a Nový Zéland. Přitom postupovala velmi energeticky a agresivně. Francouzští katoličtí misionáři se v této oblasti objevili již ve třicátých letech, tj. již před deseti lety, a nyní Francie pod zámkou jejich "ochrany" před domácími obyvateli a protestantskými konkurenty přešla k přímé okupaci ostrovů.

Nejdříve se francouzští misionáři objevili na Gambierových ostrovech (Mangareva) a pokřtění náčelnici ostrovů zde založili království. Jeho vlajkou se stal list se třemi pruhy, bílým, modrým a bílým s pěticípými hvězdami převrácených barev v horním a dolním rohu, horním a dolním cípu a uprostřed listu (obr. 8), které symbolizovaly ostrovy, jež se staly součástí státu - Akamaru, Aokemu, Mangarevu, Taravai a Crescent (Timoe). Avšak již r. 1844 bylo království Francií anektováno.

V r. 1838 se katoličtí misionáři objevili na Markézách. Podplatili místního náčelníka Loteteho, který vládl oblasti Vaitahu na ostrově Tahuata, a prohlásili ho králem ostrova. Vlajka království Tahuata byla čtvercová a červeno-bílá

šachovaná - 4 x 4 pole (obr. 9). Ale již 1.5.1842 po připlutí francouzské válečné lodi "La reine blanche" byli Iotete i ostatní náčelnici donuceni podepsat smlouvu o připojení ostrova k Francii. Nad ostrovem Tahuata byla pak slavnostně vztyčena francouzská vlajka a tentýž ceremoniál proběhl za měsíc na ostrově Nukahiva. V průběhu dvou měsíců byly francouzskou eskadrou obsazeny ostrovy Ua Pu (Uapu), Ua Huka (Uahuka), Fatu Hiva a další z Markézských ostrovů a byly na nich ponechány francouzské posádky, což znamenalo ustavení francouzského koloniálního panství.

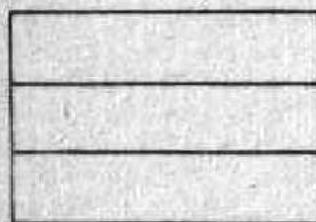
Na Tahiti se francouzští misionáři objevili r. 1836. Brzy se pod záminkou jejich ochrany objevila francouzská válečná loď "Venus", pod jejímž děly byla 1.9.1838 nad rezidencí královny v Motu Uta vztyčena francouzská vlajka a Francie získala výsadní práva privilegované mocnosti na Tahiti. V září 1842 kontradmirál D. Toir po svém příjezdu z Markéz vyhlásil nad Tahiti francouzský protektorát, přimutil královnu, aby nový statut uznala, a 11.9. vztyčil nad ostrovem protektorátní vlajku. Byla jí dosavadní červeno-bílo-červená tahitská vlajka, doplněná francouzskou trikolorou v kantonu (obr. 10). Angličané žijící na Tahiti protektorát neuznali a kapitán Thompson, který přijel na Tahiti v lednu 1834 na anglické lodi, odmítl zdravit vlajku protektorátu a navázal kontakty s královnou Pomare IV., žijící v exilu na sousedním ostrově Murea. Výsledkem bylo, že Pomare IV. se vrátila na Tahiti pod starou vlajkou, kterou pozdravil Thompson salvou 21 děla. Potom z podnětu Angličanů královna oznamila skončení protektorátu a spustila jeho vlajku. Na radu anglického konzula Prigarda zavedla Pomare IV. svoji osobní vlajku, která se od státní lišila emblémem, tvořeným korunou z palmových listů (přesný obrázek této vlajky není autoru článku znám). Dne 1.11.1843 se ale v tahitském přístavu Papeete objevila eskadra D. Toira a během tří dnů nad Motu Uta opět vlála vlajka protektorátu. Královna nedbajíc hrozby Francouzů zakázala spustit svou osobní vlajku a odstranit z tahitské vlajky královský emblém. V dopise kontradmirálovi Pomare IV. oznamovala, že si přeje, aby emblém připomínal, že je stále tahitskou královnou. bez ohledu na další admirálový hrozby se odmítla královna kolonizátorem pokořit a proto 5.11.1843 obklíčil francouzský výsadek královský park a za zvuku bubnů byla královská vlajka svinuta a nahrazena francouzskou. Královna byla sesazena a země anektována Francii. Dne 8.11.1843 byla místo královské správy ustavena francouzská koloniální administrativa v Polynésii.

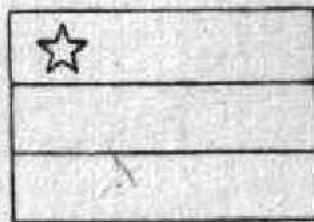
Obr. 1

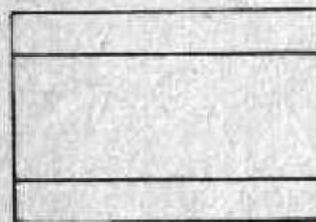
Obr. 2

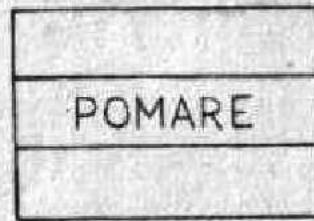
Obr. 3

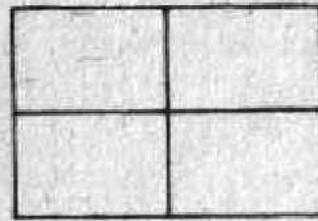
Obr. 4

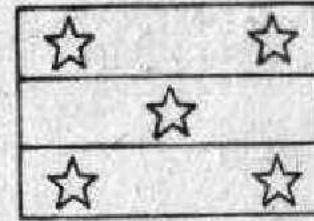
Obr. 5

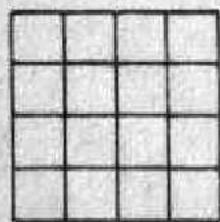
Obr. 6

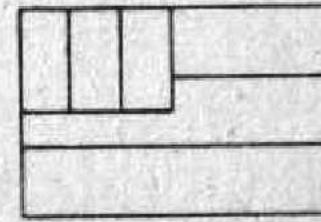
Obr. 7

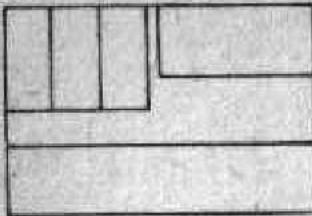
Obr. 8

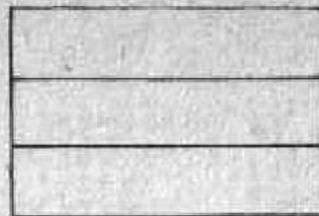
Obr. 9

Obr. 10

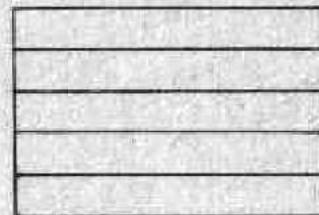
Obr. 11

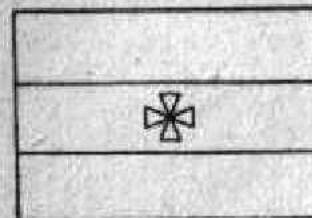
Obr. 12

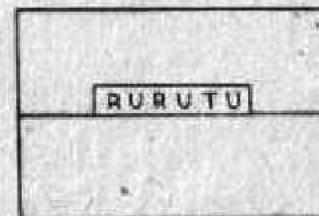
Obr. 13

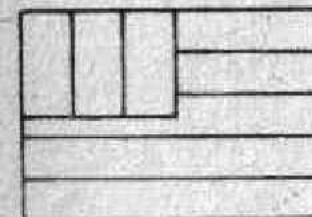
Obr. 14

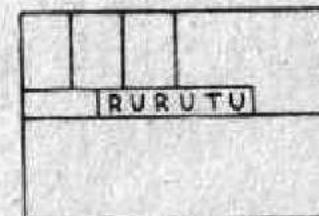
Obr. 15

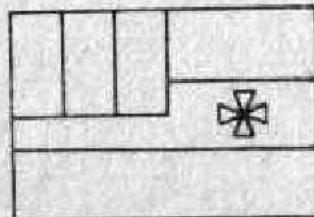
Obr. 16

Obr. 17

Obr. 18

Obr. 19—

Angličané, když viděli vojenskou převahu Francie, odpo- věděli formálním protestem - demonstrativním spuštěním své vlajky na konzulátě, ale neuskutečnili slíbenou pomoc králově a jejím přívržencům. Kolonizátoři dali přednost vzájemné domluvě do jaké míry bude obnoven status quo. Francouzské ministerstvo 25.11.1843 odvolalo D. Toira pro překročení pravomoci a obnovilo protektorát. Na Tahiti to bylo oznámeno 12.7.1844, kdy byla zároveň formálně obnovena královská vláda (sama královna se na ostrov vrátila až 9.2.1847). Dne 7.1.1845 opět vztyčil guvernér v Papeete protektorátní vlajku, odlišující se od předchozí oddělením francouzské trikolory v kantonu úzkým bílým proužkem od horního červeného pruhu (obr. 11). Spolu s Tahiti se součásně protektorátu staly ostrovy Murea, Eimeo a řada sousedních ostrůvků.

V roce 1847 byl protektorátní režim rozšířen na ostrovy Tuamotu a koncem čtyřicátých let na Návětrné ostrovy, ostrov Tubuai a Raivavae ze skupiny Australských ostrovů a také na dříve zabrané Markézy a Gambierovy ostrovy /Mangarevu/. V letech 1845-1846 se Francie pokoušela obsadit ostrovy Raiatea, Borabora, Huahine, Tahaa a řadu dalších ze skupiny Podvětrných ostrovů, rozkládajících se severně a západně od Tahiti. Na ostrově Raiatea byla dokonce vztyčena tahitská protektorátní vlajka, avšak ostrované ji zničili ihned po odjezdu Francouzů. Odpor místního obyvatelstva, rozmach proti francouzskému povstání na Tahiti v letech 1844-1847 a nespokojenosť Angličanů však přiměly Francouze od zájmu o Podvětrné ostrovy dočasně upustit.

Anglo-francouzskou konvencí z r. 1847 byla uznána nezávislost Podvětrných ostrovů, kde vznikla království Huahine, Borabora a Raiatea. Jejich vlajky (bílo-červeno-bílá pro Huahine, viz obr. 12, červeno-bílo-červeno-bílo-červená pro Boraboru, viz obr. 13 a bílo-červeno-bílo-červeno-bílá pro Raiateu, viz obr. 14) byly variantami vlajky tahitské, protože na nich vládli příslušníci tahitské dynastie Pomare. Fakticky však byla tato království závislá na Francii.

Kromě toho byla ve 2. polovině patnáctých let na Francii závislá království založená na ostrovech Rimatara a Rurutu ze skupiny Australských ostrovů. Vlajka Rimatary byla od r. 1856 podobná tahitské, ale s červeným křížem uprostřed (obr. 15) a vlajku Rurutu (od r. 1858) tvořil list dělený na dva vodorovné pruhy, bílý a červený, s mod-

rým obdélníkovým polem ve středu dolního okraje bílého pole. V modrém obdélníku byl bílý nápis RURUTU (obr. 16).

Ve spojitosti s úsilím imperialistického boje za koloniální rozdělení světa v sedmdesátých a osmdesátých letech 19. stol. se rozhodla Francie upevnit své postavení na již podmaněných ostrovech. S tímto cílem donutila francouzská vláda poslého tahitského krále Pomare V. (1877-1880) vzdát se trůnu a podepsat 30.12.1880 smlouvu o přeměně protektorátu v kolonii Tahiti. Součástí kolonie se staly i ostrovy Tuamotu, Markézy, Australské (Tubuai, Raivavae, Maria) a 21.2.1881 i Gambierovy. V r. 1880 byly dány pod protektorát ostrovy Raiatea, Rurutu a Rimatara. Na jejich vlajkách byla proto do kantonu umístěna francouzská trikolóra. Na vlajku ostrova Raiatea v r. 1880 (obr. 17), na vlajku Ruru tu v r. 1888 (obr. 18) a na vlajku Rimatary r. 1891 (obr. 19).

V r. 1887 anektovala Francie ostrovy Rapa a Hass (Maretiri), v téže době se domohla změny anglo-francouzské konvence z r. 1847 o Návětrných ostrovech a v r. 1888 připojila království Huahine, Borabora a Raiatea. Odpor obyvatel těchto území byl potlačen až r. 1897, pak byla připojena ke kolonii Tahiti. V letech 1900-1901 byly připojeny ke kolonii Australské ostrovy (Tubuai), Rurutu a Rimatara. Tento způsobem byly po útkem našeho století likvidovány všechny vlajky východo-pacifických království a protektorátů. V r. 1903 byly Tahiti, Tuamotu, Tubuai, Gambierovy ostrovy a Markézy spojeny v kolonii Francouzská území v Oceánii, do které byl r. 1931 zařazen také Itálii postoupený neobydlený ostrov Clipperton. Kolonie byla 26.7.1937 přejmenována na Francouzskou Polynésii. V r. 1958 byla dosavadní kolonie přetvořena v zámořské území Francie, které vedle guvernéra spravuje i vládní rada a obyvatelstvem volené Územní shromáždění.

Po druhé světové válce se bez ohledu na represe koloniálních řádů rozšířila národně osvobozenecí hnutí. Bojuje za širokou samosprávu a jako svého symbolu opět používá tahitské červeno-bílo-červené vlajky.

Přeložil P. Fojtík

Literatura:

Grahl, Gerhard: Historical Flags of the Pacific Islands,
Flag Bulletin, 3, č. 2, str. 22-27.

NOVÉ VLAJKY

DŽIBUTI

Novější informace poněkud upravují popis státní vlajky Džibuti, jak byl uveřejněn ve 25. čísle Vexilologie (s. 370-372). Časopis La revue de Djibouti ve svém zvláštním čísle z 29.6. 1977 uvádí, že novou vlajku tvoří list rozdělený na dva vodorovné pruhy, nebesky modrý a světlezený, mezi něž je u žerdi vložen bílý klín s červenou pěticípou hvězdou uprostřed. Délka klínu není uvedena, již uveřejněná zpráva o přiležitostních známkách (Vexilologie č. 25, s. 394) však udává cca 1/3 délky listu. Prakticky se tedy jedná o přijetí vlajky vládnoucí Africké lidové ligy za nezávislost, jak ostatně při slavnostním vyhlášení nezávislosti prohlásil prezident republiky H.G. Aptidon. Ve stejném projevu prohlásil, že devizou nového státu bude "Jednota - rovnost - mír". Podle již zmíněné revue modrá barva vlajky představuje moře a oblohu, zelená zemi a bílá barva symbolizuje mír. Červená hvězda připomíná boj za nezávislost a víru ve šťastnou budoucnost.

GM, RS

SEYCHELY

V minulém čísle zpravodaje (s. 386, 394) byly uveřejněny první informace o nové státní vlajce Seychel. Některé prameny (FIB 002/1977) potvrzují používání nové vlajky již od 29.6.1977, poněkud jinak však uvádějí poměr pruhů. Bílý zvlněný pruh má být široký 1/5 šířky listu a dělí jeho plochu na dvě pole, červené a zelené, jejichž šířka je v poměru 7:4. Podle deníku Guardian z 30.6.1977 prohlásil nový prezident Albert René, že vlajka byla vybrána novými vůdcí země a symbolizuje revolučního ducha republiky. Protože citovaný pramen uvádí jinou podobu zvlněného pruhu než jsme otiskli, uvádíme v příloze podobu seychelské vlajky znova.

- jm -

AZORY

Stejně jako autonomisté na Madeiře, i zastánci samosprávy Azorských ostrovů sdružení do Fronty osvobození Azorských ostrovů používají pro ostrovy vlastní vlajku. Je odvozena z historické azorské vlajky ze začátku 18. stol., známé jako "petarda" sv. Ducha (list vertikálně rozdělen na modrý a

a bílý pruh) /FIB 002/1977/. Frontou používaná vlajka je podle portugalského vzoru asymetricky rozdělena na dva svislé pruhy, žerďový (dvě pětiny délky) je modrý, vlažící (tři pětiny délky) bílý. Na rozhraní obou polí je umístěn leticí orl žluté barvy, jehož křídla směrují k dolnímu okraji listu. Mezi nimi je 9 různě velkých žlutých šesticípých hvězd, z nichž každá představuje jeden z ostrovů souostrovi. Poměr stran je 2:3.

GM

STŘEDNÍ AFRIKA

Ve 22. čísle Vexilologie (s. 310) jsme uvedli pravděpodobnou podobu středoafriické vlajky poté, co byla pod vlivem přijetí islámu tehdejšího prezidenta Bokassy změněna. I když mezitím ústava vyhlášené monarchie obnovila platnost vlajky původní (Vexilologie č. 24, s. 360) a novopečený císař uvažuje o návratu ke křesťanství, některé informace nasvědčují tomu, že "islámská" vlajka tehdejší Středoafriické republiky měla jinou podobu než bylo uvedeno v našem zpravodaji.

Francouzský deník Le Soir oznámil 9.12.1976, že pod vlivem přijetí muslimské víry nařídil Bokassa umístit na vlajku země půlměsíc a hvězdu, přičemž podle časopisu Newsweek k konci minulého roku vlajku tvořil zelený list se žlutým půlměsícem a pěticípou hvězdou ve vlažící části a kantonem v horním rohu, vodorovně rozdeleným na žlutý a bílý pruh (1:1) /GM/. Tato vlajka je některými vexilology (FIB 002/1977) označována již za vlajku císařství, protože těsně před uveřejněním této zprávy v Le Soiru byla Středoafriická republika prohlášena císařstvím (4.12.1976).

Vzhledem ke skutečnosti, že tuto informaci berlínský týdeník Horizont (č. 45/1976) otiakl již dříve a změnu vlajky datoval do října 1976, domníváme se, že se jedná o vlajku Středoafriické republiky od října do 4.12.1976, kdy byla vyhlášena monarchistická ústava, která jak známo obnovila platnost staré vlajky. Proto i středoafriické velvyslanectví v Paříži potvrdilo 2.6.1977, že vlajka země zůstala nezměněna (FIB 002/1977).

- jm -

KATALÁNSKO

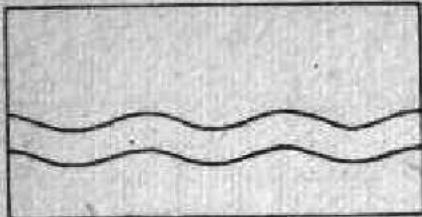
Ve 22. a 23. čísle *Vexilologieis* (s.310,333 a 335) jsme přinesli informace o vlajce nejaktivnější národnostní menšiny ve Španělsku, Basků.¹⁾ Baskičtí autonomisté však nebyli první, kterým se podařilo znovu získat samosprávný statut: jako první byla obnovena autonomie Katalánska.

Katalánsko (Cataluna, Catalunya) je jednou z nejprůmyslovějších oblastí Španělska, zahrnující čtyři provincie obklopující město Barcelona (Barcelona, Gerona, Lérida a Tarragona), a Katalánci jsou největší národnostní menšinou v zemi (16,8% obyvatelstva). Královský dekretem z 5.10.1977 byla oficiálně obnovena samospráva Katalánska, zrušená po obsazení frankistickými vojsky r. 1938. Obnovenou samosprávu (Generalitat) tvoří prezident, kterým byl jmenován významný představitel katalánského regionalistického hnutí Josep Tarradellas, jenž byl v letech 1938-1977 předsedou exilové katalánské vlády ve Francii, a 16členný výkonný orgán pro řízení činnosti správních úřadů v katalánských provinciích.²⁾ Poprvé v novodobých dějinách získali Katalánci samosprávu krátce po ustavení druhé Španělské republiky tzv. "katalánským statutem" z 9.9.1932. Dne 6.10.1934 však v Katalánsku vypuklo protišpanělské povstání, jehož výsledkem bylo odtržení od Španělska a vyhlášení Katalánské republiky. V lednu 1935 bylo povstání potlačeno a autonomie země zrušena. Po vítězství Lidové fronty obnovila demokratická vláda katalánskou samosprávu svými dekreteny z 26. 2., 2.3. a 9.5.1936. Za občanské války byla autonomie r.1938 zrušena podruhé.³⁾

V letočním roce se poprvé po 38 letech konal legálně milionový pochod Katalánců na počest oslav národního katalánského svátku Diada ll. září, na pamět 11.9.1714, kdy se po hrdinném odporu Katalánců zmocnila Barcelony francouzsko-španělská vojska krále Filipa V., který zrušil prastará katalánská práva, katalánskou univerzitu a zakázal používat katalánský jazyk. Účastníci pochodu, provolávajíce hesla "Svobodu, amnestii, autonomní statut!", poprvé veřejně vystupovali pod katalánskými národními vlajkami.⁴⁾

Ačkoliv katalánská národní vlajka, která vyhlášením autonomního statutu získala charakter vlajky státní, byla uzákoněna poměrně nedávno (v době vzniku španělské republiky r. 1932)⁵⁾, je odvozena z klasického katalánského znaku. Katalánskou vlajku tvoří list rozdělený na devět střídavě žlutých a červených vodorovných pruhů stejné šířky,⁶⁾ přičemž poměr stran je zřejmě 2:3.

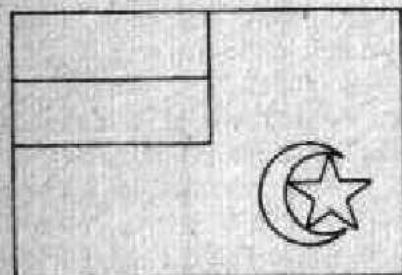
V minulosti se používalo vlajky s různými počty červených pruhů, např. vlajka Katalánské republiky (1934-1935) má 3 červené

SEYCHELÉ

AZORY

STŘEDNÍ AFRIKA

KATALÁNSKO

STŘEDOAFRIČKÉ CÍSARSTVÍ

SVATÝ TOMÁŠ A PRINCŮV OSTROV

pruhů na žlutém listu a u žerdi modrý trojúhelník s bílou hvězdou.⁷⁾

Vlajka Katalánská je odvozena ze znaku provincie, který je totožný se znakem Aragonska (čtyři červené kůly ve zlatém poli), když r. 1137 hrabství barcelonské (tj. nynější Katalánsko) přijalo stejný znak jako sousední Aragonsko, jehož součástí ostatně Katalánsko bylo ve XII. - XV. století.⁸⁾ Se vznikem tohoto znaku je spojena zajímavá legenda. První nezávislý hrabě aragonský Wilfred I. zvaný Vlasatý prý přispěl svou družinou na pomoc vojsku francouzského Karla Lysého, vnuka Karla Velikého. Když Karel viděl svého spojence zraněného po udatném boji s Maury, ponořil čtyři prsty do Wilfredovy krve a otřel je o jeho prázdný štít. Ve skutečnosti však znak čtyř červených kůlů ve zlatém poli není znám dříve než za aragonského krále Ramona Berenguera IV. (1131-1162), za jehož vlády i jeho vazal, hrabě barcelonský, přijal tento erb na svůj.⁹⁾ Heraldicky dokonalým způsobem bylo potom katalánského znaku použito pro vytvoření národní vlajky. Symbolu katalánské národní svébytnosti použily i místní politické strany při volbě svých vlajek. Nejznámější z nich je vlajka Socialistické strany národního osvobození (Partit Socialiste de Alliberament Nacional), která pokládá na katalánskou národní vlajku bílý rovnoramenný trojúhelník u žerdi s vrcholem v 1/3 délky listu a do něj umístila červenou pěticípou hvězdu. Vertikálního umístění pruhů použila Národní fronta Katalánska (Front Nacional de Catalunya), která přijala vlajku s bílým svislým pruhem u žerdi širokým 1/4 délky listu, uprostřed něhož je červená pěticípá hvězda, zbytek listu rozdělen na sedm střídavě červených a žlutých svislých pruhů. Žluté pruhy jsou užší než červené.¹⁰⁾

Ing.J.Martykán

- 1) Podle fotografie v Rudém právu z 31.8.1977 se používá baskické vlajky o poměru stran 2:3 a šířce ramen obou křížů rovné 1/8 délky listu.
- 2) Lidová demokracie z 6. a 19.10.1977.
- 3) K.Durman, M.Svoboda: Slovník moderních svět.dějin, Praha 1969, s. 254.
- 4) Mladá fronta z 13.9.1977.
- 5) Flagmaster č. 17/1976.
- 6) W.Smith: Flags through the Ages and across the World, New York 1975, s.302, uvádí oba krajní pruhy o šířce 1/3 šířky ostatních. Podle Vexilla Nostra č.VII/1972), s. 152, červené pruhy o polovinu užší.
- 7) Vexilla Nostra č. VII/1972), s. 152.

8)Kapesní atlas světových dějin, 1. díl, Praha 1977, s.52

9)W. Smith, cit. dílo, s.128

10)B. Flaggemitteilung (25.5.1977),s.3(Dr.Günter Mattern).

NOVÉ STÁTNÍ ZNAKY

STŘEDOAFRIČKÉ CÍSAŘSTVÍ

Podle sdělení týdemiku Stern č. 39 z 15.9.1977 má státním znakem této nové africké monarchie být osobní standarta císaře Bokassy I. Tvoří ji zlatý orel a slunce na zeleném poli. Standarta o rozměrech 1m x 1m vlní nad císařskou rezidencí v Beringu, nedaleko Bangui. Standarta používaná na osobním voze císařově je navíc zdobena zlatými třásněmi. V obrazové příloze uvádime emblém císařovy standarty.

GM

SVATÝ TOMÁŠ A PRINCŮV OSTROV

Za zaslání státního znaku děkujeme W. Bruckovi.

lm

KAPVERDY

Oproti provedení státního znaku Kapverdské republiky, jak nám jej poskytl náš spolupracovník V.A.Sokolov (Vexilologie č. 21, str.290,296), se nyní setkáváme s autentickou podobou znaku, který alespoň v jedné podrobnosti vykazuje závažnou změnu. Dne 1.července 1977 byla na těchto ostrovech zavedena nová národní měna (1 kapverdské escudo = 100 centavos) a zároveň byla do oběhu uvedena první série běžných mincí (datovány 1977, všech 7 hodnot raženo v Kramnici). U všech hodnot je státní znak proveden jednotným způsobem a dříve uváděný krumpáč na něm chybí. Ozubené kolo má vžduš 12 zubů a 4 navzájem k sobě kolmé loukotě.

S barevným provedením znaku Kapverd se lze setkat i na přiležitostné známce v hodnotě 50 escudos (tisk: LITO, NACIONAL - PORTO - PORTUGAL) vydané k 1. výročí vyhlášení nezávislosti země (5.červenec 1975). Zde vidíme také několik drobných změn, především co do barev: kniha je bílá a zelen listového obalu kukuřičných perlic je podstatně světlejší než dlouhé listy lemující vlastní znak. Soustředné kruhy tvořící mezikruží znaku nejsou zdvojeny.

Jedna věc však ještě není zcela jasná, byl se jedná o opravdovou malířkost: jen na obou nejnižších hodnotách nových mincí - shodou okolností nejmenších - jsou slova tvořící motto státu v mezikruží oddělenaždy jednou malou perlíčkou. Na ostatních pěti mincích tyto perlíčky chybí, na popisované známce tyto 3 perlíčky však opět jsou.

VEKTOLOGICKÁ LITERATURA

VEKTOLOGICKÁ ENCYKLOPEDIJE POSAŽITELNÁ V ČSSR

Podle informace člena našeho klubu p. Emra je od letočního roku k dispozici ve Státní knihovně v Hradci Králové, jako v první knihovně v ČSSR, encyklopédie vexilologie od dr. Whitneys Smitha "Flags through the Ages and across the World", o jejímž vydání jsme informovali v 19. čísle Vexilologie (str. 244). V katalogu knihovny je vedena pod signaturou I-175551; půjčuje se pouze prezenčně. Jak napovídá sám název knihy (Vlajky všech dob a zemí), podává kniha dvojí pohled na předmět vexilologie, jednak z hlediska časového, jednak z hlediska prostoru.

V první části díla po úvodu a vysvětlení používaných termínů podává autor na 200 stranách podrobný výklad o vzniku, historii a vývoji praporu a vlajek, o jejich významu ve vojenství, námořní dopravě, náboženství a státním právu. V této části své práce podává W. Smith podrobnou informaci o vlajkách historických osob (Čingischána, Karla Velikého, Johanky z Árku, Kryštofa Kolumba aj.) a o historii národních vlajek třinácti vybraných zemí (SSSR, Čína, Německo, Francie, Japonsko aj.). Součástí tohoto dílu encyklopédie je i podrobné jednání o vlajkové etiketě a zvyklostech při používání vlajek.

Druhá část díla je věnována všem státům a zemím světa, pokud používají vlajku. U každé země je uvedena vlajka státní, národní, námořní popř. další současně státem používané vlajky, státní znak a standarda nejvyššího představitele. U federativních států jsou navíc uvedeny i vlajky federovaných jednotek, resp. vlajky provincií, používají-li se. Kvalitní vyobrazení jsou doplněna stručnou vexilologickou informací a mapkou jmenované země. Na závěr tohoto přehledu jsou uvedeny vlajky mezinárodních organizací, etnických a kulturních menšin.

Závěrečná část encyklopédie je věnována symbolice vlajek a bibliografii, v níž je citován i náš spravodaj.

- jm -

VEKTOLOGIE - zpravodaj Vexilologického klubu při Obvodním kulturním domě v Praze 3, Kalininova tř. 20, 130 00 Praha 3. Vychází neperiodicky a je určen pouze členům klubu. Toto číslo připravili ing. J. Martykán, ing. A. Brožek a dr. L. Mucha. Výtvarně spolupracoval ing. M. Kroupa.